

MENTOR

LIST ZA SREDNJE-
ŠOLSKO DIJAŠTVO

Št. 7. ::: Letnik II.

Urejuje

Anton Breznik

Oblastem odgovoren

Alojzij Markež

Za leto 1909/1910

Vsebina.

Študent naj bo . . . (F. S. Finžgar.) (Dalje)	145
Antona Medveda ni več . . . (Josip Logar.)	147
Jesenski listi. (Prof. Fr. Pengov.) (Konec.)	153
Svoji materi. (Domen Otilljev.)	155
Pot vseučiliškega profesorja do sv. Cerkve. (Prof. dr. Jožef Demšar.)	156
Slovenska stenografija. (Fr. Reböhl.)	160
Ptica pevka. (Prof. Fr. Pengov.)	162
Za lisičo. Lovski slike. (Fr. Ks. Steržaj.)	165
Droblj: † Anton Erjavec. — Mladeničem. — Kdor ne zna slušati, tudi ne zna zapovedovati. — Nepoznani biseri. — O spoštovanju do matere. — O občevanju z bolniki. — Kaj dela človeka srečnega?	167

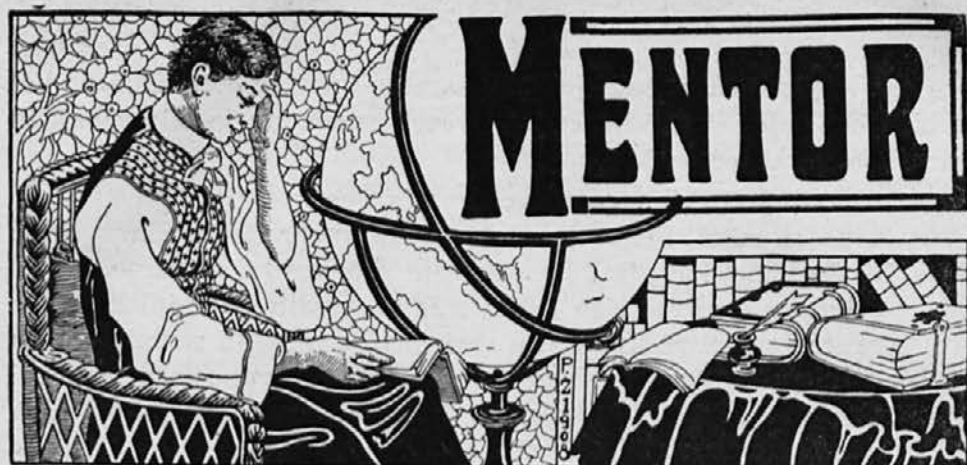
Lepa priložnostna darila.

Največja in najbogatejša
tvorniška zaloga.

Dobro in poceni se kupi le pri meni, kar je obče znano. — Ure builike od 8 K naprej; nikel-
maste lepe anker ure od K 430 naprej; srebrne cil-rem ure od 7 K naprej; srebrne anker-rem ure
od 10 K naprej; diamantni prstan od 12 K naprej; briljantni prstan od 30 K naprej. — **Lepo**
novosti v kina- in pravem srebru po znižanih cenah. Naročite novi cenik v koledarjem
tudi po pošti zastavi. — Singerjevi šivalni stroji od 60 K naprej, tudi za pletenje (ponk brezplačno).

Fr. Čuden, trgovec in urar v Ljubljani.

Izhaja v zavodu sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljub-
ljano prvega dne vsakega meseca in stane za dijake
dve kroni, za druge naročnike štiri krone na leto.

Letnik II.

List za srednješolsko dijaštvo.

Štev. 7.

F. S. Finžgar :

Študent naj bo . . .

(Dalje.)

Pepe se preseli.

Top in apatičen je presedel Francelj tisto popoldne v šoli. Gluh za pouk. oči vprte v klop, kjer je ležala razgrnjena knjiga. Pa ni videl črk. Nemirno je migljalo pred očmi, njegov pogled je ugasnil za zunanost in se mu poglobil v dušo.

Prvič v življenju je zagazil tako globoko.

Na videz zmagavec — ker je preslepil razrednika s ponarejenim opravičenjem — v resnici pa pritisnjen tako nizko, kakor še nikoli.

Na kateder se ni upal ozreti. Prepričan je bil, da ne zagleda tam le profesorja Valentina, ampak da izza njegovih naočnikov pogledavajo vanj oči — očetove.

Oče!

Kaj mu je vcepljal oče bolj v srce, nego ljubezen do resnice in stud do laži. Tudi doma se je dogodilo, da je planil iz kolesnic, kakor jil: je risala njegovemu otroškemu voziču očetova roka. Ali po takem zavinku vstran je sledil vselej klečeči konfiteor, očetovo kratko svarilo, ki ni bilo združeno z dvignjeno palico, mari je žarelo v ljubezni polnih očeh, ki so v resnobnem lesku iskale pri sinu tudi le ljubezni — ne strahu.

Ze se je zlagal malenkost tovarišu, v šali, navihano koga poslal po aprila — toda po taki laži se je rodila radost in smeh.

Toda današnja laž? Pisana je bila, potrjena od gospodinje, izpovedana bolezen — o, in vse to laž, vsaka beseda laž . . . Takrat je začutil prvič v srcu rezko konico onega noža, ki vreže prvič nedolžno srce — noža, ki nosi ime greha.

Ko se je vračal iz šole, je hodil samotno pot, še bolj samotno kot je bil sicer vaje. Vrišč součencev, veseli smeh mu je bil grenak in vnovič je koval trdne sklepe.

Gospodinja Regina ga ni pozdravila veselo.

»Lepo si začel, Francelj,« je rekla mimogrede in šla v svojo sobo. Ni vprašala, kako je bilo v šoli, ni mu ponudila južine.

»V kuhinji je kruh,« se je ozrla še na vratih in izginila.

Francelj ni šel po kruh. Na skrinjico je sedel in razmišljal. Na kolena je dejal knjigo, pa se ni mogel učiti. Nestrpno je pričakoval Jaka, da bi mu potožil — na samem. Prepričan je bil, da ga potolaži.

Davno se je že strnila zimska noč.

Francelj ni prižgal luči. Ždel je na skrinjici, glavo med dlanmi in tuhtal, da sam ni vedel kaj.

»No, nobenega doma?«

Pepe se je oglasil. Žvižgal je popevko in nerodno otipaval po sobi, dokler se ni dotipal do mize.

Ko je prižgal luč, se je oglasil Francelj.

»Dober večer, Pepe!«

»Kaj pa ti, čmeravi študent!«

Pepe je bil še praznje oblečen. Po sobi je njegova sapa sipala duh po pijači.

»Halo, Francelj, po pivo!«

Izpraznil je denarnico na mizo, nekaj desetic se je zakotalilo po njej, dve sta padli na tla.

»Zapijmo še to, kaj bi stiskaril — jaz sem socialist!«

Danes se je zdel Pepe Franceljnu neizmerno smešen. Skoro se ga je pollaščal stud, ko je videl njegove krvavo obrobljene oči, na rokavu umazano suknjo.

»No, kaj sediš, fant, po pivo, sem rekel! Dva vrča — eden zate — eden zame . . .«

»Ne bom pil, Pepe! In tudi ti si ga dovolj!«

»Kaj blebečeš? Hitro, če ne . . .«

Zamahnil je grozeče z roko in se zamajal, da se je lovil po sobi. Francelj je moral ubogati.

Ko se je vrnil, je bil tudi že Jaka doma. Študentu je odleglo.

Na, Jaka, boš ti pil, jaz ne maram!«

»Jaka naj plača sam, ne bo se okoriščal z mojo pijačo.«

Pepe je potegnil oba vrča predse in sedel k mizi.

Jaka se je smejal, pa tudi njegov smeh ni bil tak kakor sicer. Truden je bil in več je bilo žalosti v njem kakor veselja. Ko se je ozrl pri luči v Franceljna, je pripognil glavo niže in mu pogledal od blizu v oči.

»Francelj, žalosten si? Kaj se je zgodilo v šoli? Če ni verjel profesor . . .«

V njegovih besedah je bil strah in zardel je v lice kakor v sramežljivosti.

»Verjel je, mislim, ali pa tudi ne. Tako čudno me je pogledal.«

»Si se že držal, kakor hudodelec, bedak! Čim večji je zvijača, bolj predrzno glej vsakomur v lice. Tako —«

Pepe je izbulil zardele oči, dvignil vrč in potegnil iz njega.

Francelj se je komaj ozrl nanj, gledal je le na Jaka; njegove oči so prosile tolažbe.

»Gotovo je verjel, nič se ne boj; saj nisi še nobenega dne zamudil. Če bi bilo večkrat, seveda, ampak tako . . .«

»Bi bilo vsceno bolj prav, če bi bil povedal resnico, ali ne? Vest me peče!«

»Kakšna vest? Zakaj peče?« Tako se je zadirčno oglasil zopet Pepe.

»Oj si čuden, Pepe! Zakaj me peče? Zaradi greha! Zaradi laži!«

Tedaj je Pepe skremžil (svoj) obraz (tako ostudno), pomolčal za hip in nato izbruhnil v grozen krohot.

(Francelj je mislil, da se je zakrohotal iz njega živi pekel. Zazeblo ga je pri srcu in v oči so mu stopile solze.

Jaka je ta poroga in pogled na Franceljnov rosnost tako razjaril, da je udaril trikrat s čeljustmi — zob na zob — preden je zgrabil besedo in kriknil:

»Sram te bodi! Ali si od zlodja ali od koga?«

Pepe je planil, planil je Jaka, zaropotali so stoli . . .

Visok glas Reginin je zadonel vmes, bojevnika sta se izpustila.

Jaka je hropel skozi potlačene nosnice in molčal.

Pepe pa je strahovita bogokletstva bruhal iz pijanega grla . . .

Molče so šli spat — in niso nikdar več izpregovorili. Še tisti teden se je Pepe preselil in nikdo ni žaloval za njim. (Dalje.)

Josip Logar:

Antona Medveda ni več . . .

V zrkalu večnem gledaš zlate vzore,
O srečni pevec! Tebi več ne more
roditi solz dehtivo hrepenenje.
ki begal si za njimi vse življenje.
Srce prirode za teboj utripa:
studenc žubori ti ljubo hvalo,
vrši mogočno ti stoletna lipa,
in slavec drobni ti pesem žalo . . .

V slovenskem gaju je zavladala tihota. Lira je zdrknila iz rok mojstru pevcev. Utrujen se je odstranil iz srede pevcev vodja, ki ga je strmeča množica tako rada poslušala. Umela sta se, po petju koprneči slovenski narod, in pesnik, ki ga je poznal do dna duše. In duša

našega naroda je zdrava, močna, voljna in zmožna velikih, resnih, usovršujočih misli. Medved je podal hrane, ki mora tekom časa dvigniti narodno življenje v treznem pojmovanju do viška. Malenkostno nasprotovanje, megalomno preziranje bo skoro, skoro prenehalo: tedaj pa bodo sposobnejši razum, močnejše roke odkazale Medvedu mesto, ki bo med klasiki nad vse častno . . .

Zla usoda pesnikova! Kako si se vendar bal, v začetku prerone narave nastopiti zimo svojega življenja — zatisniti za vedno svoje oči ob prebujajoči se naravi! Kot bi te skrbelo, da ne bi nehote razdejal harmonije, ki se tako bliščeče kaže v vseh tvojih delih.

O, da se moja smrt
in moj pogreb in moj pokop
tedaj ne prigode,
ko na polje in vrt,
doline in goré
ob cvetu cvet pripenja
pomlad — celo na grob . . .
Ni svet tako mi ljub,
bogát strupenega medu,
po njem ne bo mi žal . . .

A ti prirode hram,
mogočnolep, skrivnostnoblág,
miru si v dušo lil,
ko sem potrj in sam
k nebesom roke vil,
ko sem s solzami stopil
čez tvoj zeleni prag . . .
Le pridi, bela smrt,
in moj pogreb in moj pokop,
samo — pomladi ne!

In zopet, kot da bi bil slutil, kdaj da bodeš moral dati v naročje zemlje svoje tako nežno čuteče srce in bi ti to hudo delo, se ti vedno in vedno poraja misel:

Na nebu je solnce
zaplalo mogočno,
nadela je zemlja
obleko poročno,
pepevajo ptice
šepečejo viri —

vse vstaja in raja
v kipečem nemiri. —
Kdo zdaj bi umiral,
ko smrt je umrla?
Kdo zdaj bi ne peval
iz polnega grla?

In glej, v ranem jutru rajske pomladi se je ozrla kruta zima še enkrat nazaj ter dahnila svojo strupeno, smrtonosno sapo v vstajajočo vigred. Njen ledeni dih pa je zadel tebe . . . Na mah so uničeni kljióči cvetovi, ki bi bili skoro privreli iz tvojega srca. In teh bi ne bilo malo. Saj si dejal v zavesti polnosti, čilosti svojega notranjega življenja:

Ko hladno me poljubi žena bela,
ne bo me strah poslanke iz neba,
a strah me praznega življenja bodi,
naskrižem rok, zamrtega duha!
Do vancev zmage, krepko delo vodi.
Moj vir še ni izčrpan, ni zatrt . . .

Bog vé, kako bi te še potrebovalo vdano ti slovensko ljudstvo v teh vihravih, nestalnih časih. Saj se že skoro z menjavo dneva in

¹ Anton Medved je bil rojen v Kamniku dne 19. maja leta 1869. V mašnika je bil posvečen 9. julija 1893. Prerana smrt ga je dohitela na Turjaku 12. marca 1910. Dasi se je tudi v dramatikí pokazal spretnega, vendar je bilo njegovo glavno polje lirika. Na njegov velevažen pomen za slovensko slovstvo je opozoril lanski „Mentor“ str. 99.

noči menjajo nazori in pojmi o vsem; in plašč poezije, tebi tako svete, mora naposled nadkriliti moderno frivolnost in aroganco. Ti pa, bistrega, mnogoizobraženega razuma, tako da bo tudi modrec in učenjak segal po tebi in se divil z nepresegljivo eleganco in lahkoto izrečenim globokim, svetovnim mislim, ki jih sam drugim tako neokretno, tako težko ponuja, usiljuje — ti pa kažeš tako določno, tako nepremično, tako stanovitno od svoje prvenke pa do pesmilabudnice edino pravo, edino zdravo pot resnice. Naj drugi govore »trd bodi mož, jeklen« — ti si v svoja dela utisnil pečat svojega pravega, za resnico neupogljivega značaja. Načelna jasnost, načelna neodjenljivost, borenje na nož za pravo, edino pravico brez vsakega kompromisa z lažjo, navideznim mirom — to so tvoje vrline. Nisi-li ti ljubil svojega roda — niso-li solze zapuščenih prijateljev, trpinov to neprimerno lepše pokazale, nego tvoje še tako izbrane pesniške besede:

Ko vlekem bi na svojem gradi
obresti od visoke rente
in pil pozimi in spomladi
brezskrben dolce far niente,
morda bi se moj duh vpokojil,
življenja črt in gnus izgubil,
z močmi se novimi napojil
in zopet vse človeštvo vzljubil?

Morda! — Zbežite, prazne sanje!
Vstanite, misli na trpine!
Sam bôgat bi pozabil nanje,
ki ljubim jih sedaj edine.
Ljubezen ta nesamopridna,
kot živ studenec, nikdar plitev,
ljubezen čista, nezavidna
življenja bodi mi daritev!

Kako si zrl s krvavečim srcem notranji boj svojega toli ljubljene-
nega roda! In vendar si zapel borečim se vrstam:

Dva stojita si nasproti
tabora in boj divja,
in udarja se po zmoti
z mečem silnega duha.
Mladi vstajajo preroki,
lepše dni oznanjajo,
dedje postarni z otroki
o preteklih sanjajo.

Ljudstvo zbegano posluša,
čaka — zlate dobe ni.
V dvomih se mu zvija duša
in pokoja si želi.
Pridi, doba zaželena,
spravi rod se razdvojen!
Kakor je resnica ena,
bodi duh človeški — en!

Pregloboko si čutil, da niso dale povoda temu boju same osebe — marveč da je to boj naziranja, boj luči s temo, prenešen iz velikega svetovnega pozorišča na tebi tako drago slovensko zemljo. Predobro si bil izobražen, klasičen v svojem čustvovanju, da bi ne bil koj uvidel: poštena zmaga resnice nad lažjo edina more nas ohraniti, osrečiti. Ni v tebi nesmiselnega jadikovanja o bratomorju — saj osebe gincjo, ideje pa ostajajo sè svojimi silami. Resnica, zdravi, resni pojmi nad vse; to je podlaga za vsako nadaljnje zidanje in gradenje med narodom. Če se to ne dá drugače doseči nego po silovitem, dolgotrajnem boju, potem je ta boj svet boj, in dolžnost udeležiti se tega boja, sveta dolžnost. Kakor je resnica ena, bodi duh človeški en!

Po tej osvobujoči resnici — kako ti je želelo srce! Kako ti je silil duh v brezdanje kraljestvo resnice, ki se zre neposredno — po oni lepoti, po oni sreči, ki uteši žejno dušo popolnoma, za vedno.

Razgrneš svoj ljubezni plašč na moje zmote in pregrehe. Moj sin, porečeš poln utehe, le stopi v krilo varne strehe, vem, žalil nisi me navlašč. Resnice vir bi našel rad,	rad vedel bi, kje sreča biva, poslušal usta si lažniva in stopal si na pota kriva in skoro bi zgrmel v prepad . . . Bolan, iščoč željan nečesa, iskal si mene in nebesa.
--	---

Sreče si hotel sam, blaženega miru, sebi in svojemu narodu; one nekaljene bratovske ljubezni, ki osrečuje rodove. A vedel si pa tudi, kake pogoje zahteva ta ljubezen, mir in složnost:

Grenka je življenja kupa, ki jo mrzel dvom kali. Kjer ni vere, kjer ni upa, tam ljubezen ne žari. Nikdar tožna, vsekdar složna, mila kot vijolin cvet,	premaguje brezorožna z duhom svojim celi svet. Z duhom svojim premaguje celi svet in kaže dom, kjer bo srcu eno tuje, eno neumljivo — dvom . . .
---	---

Jasnost v teh osnovnih načelih, ki so vodila pesnikovega duha v mišljenju in čustvovanju, mu je morala roditi najbolj trezna, uprav filozofična naziranja o življenju in o koncu življenja. Tu ni nič boleznega, nič prenapetega. Zrel mož je pred nami. In če se strahom listaš druge pesnike, ki so še negodni, s površno izobrazbo, strti vsled lastne krivde papirju izročili svojo misel o svetū, o človeškem početku in koncu — si pri Medvedu duševno dvignjen. Kar si sam skusil, kar ti lastna duša doživi, to ti srečni pevec tako spretno ponovi in razloži. Nad vse lepo pravi o oglašajoči se vesti:

. . . neustrašen sem hitel v življenje. Ko se je duša v slasteh mi kopala, tiho je vstajala, glasno je vstala v vesti globoki — prepoved.	Rad bi zadušil nje gromke besede. Dala mi ni pokoja njih sila, dokler se ni mi v tožbah izlila krivde skesana izpoved.
--	---

Iskati je treba tako globoko, tako pesniško nežno označenega verskega momenta kakor je to storil Medved. In to tako naravno, tako neprisiljeno, tako prisrčno. Vedno znova boš rad bral, ne — molil oni večerni Ave, ki mu je tako pobožno vskipel iz srca. In če te zaloti mrak daleč kje v goščavi in ti zadoni na uho večerni zvon, Ave Marija — se ti bo nehote zazdelo, da si na pesnikovem mestu, in ž njim vred boš vzdihnil:

Obriše s čela potnik znoj, na sredi postoji dobrave, in sladek ga navda pokoj, ko tiho v srci molí ave, ave Marija.	Moj duh pozabi teh dolin, na kraj nebeške misli slave, kjer bode zemlje solzne sin na veke klical blažen ave, ave Marija.
---	---

Ko bi ne imeli od Medveda druge pesmi nego je to — s to samo bi si bil zagotovil odlično mesto med slovenskimi liriki.

Tako je pri njem verski motiv že sam po sebi nad vse pesniški, ki ga niso veliki mojstri nikdar prezrli — bralcu v spodbudo, veselje. Ne moti ga nikjer nikaka trpka beseda, pikra sentenca, razjedajoč obup, dvom. Mogočno se zrcali v vseh njegovih stihih versko globoko zamišljen poj. In kjer se upira človeški naravi, da ne ume pota previdnosti božje in vzdihne: »Durus est hic sermo,« tedaj te zavrne verni pesnik tako otroško prisrčno:

Tiho pride in udari z bičem Bog po umni stvari, da se zdrzne, da se zvije, glasno na pomoč zavpije. In pomoči ni za njo?	Tiho pride in ozdravi vzdihajočega v težavi isti Bog s hladilnim lekom, šepetaje, da s človekom mora delati tako.
--	---

Medved uči, kako treba Boga ljubiti — eden redkih pesnikov, ki mu ni ukradlo življenje, svet one zaupne, osrečujoče in očiščujoče vdanosti nasproti najvišjemu bitju. Ta ga vzdržuje v hudih dneh, ta ga tolaži sè srečno prihodnostjo, ta ga privede nazaj k dobremu očetu tudi iz pota pogube in zmote.

Nič manj jasno ni načrtan v Medvedovih poezijah pravi nazor o življenju. Ni prijatelj one sanjivosti, one svetovne žalosti, o kateri mnogi pričakuje, da ga bo naredila za pesnika prvaka. Vse prej nego moreča sentimentalnost dehti iz njegovih verzov:

Mar človek je v človeštvu sam in svoj,
brez náloge, vesoljstvu posvečene?
Kolesce je, a svet ogromen stroj.
Dokler me misel izven sebe žene,
jaz nisem svoj povsem, gospod ne sam.
In vendar ne obstane stroj brez mene.
A kar je manj storjenega, imam
kot dolg zaznamovano v knjigi črni,
in skopi čas do tihih, gluhih jam
na glas z vestjo me terja: Plačaj, vrni!
Nobena živa stvar ni brez moči,
počiva kal sađu v najmanjšem zrni.
Ta kal naj se zatre, ta moč naj spi?
O, ni življenje sladka le omama,
ni penava igrača, šala ni,
življenje naše je mogočna drama.
Ne mara plehkkih govorov in sanj.
Nastopa v nji vsa deca od Adama.
Značajev klenih hoče in dejanj
in zmago hoče ene, ene le resnice.
Junak ukloni, kadar trešči vanj
sovražne sreče grom, le svoje lice,
nikdar duha, ki ni mu znan razpad.

A dovolj: ves globoko zamišljeni spev »Na materinem grobu« bi morali ponatisniti, ako hočemo povdarjati posamezna markantna mesta, polna bujne življenjske sile, zdravega smisla za trud in delo. Berem li Medveda — že začutim, kako se mi vrača veselje do dela,

kako me zapušča ona uničujoča malosrčnost: »Saj je vse eno — kdo se ozre na te in na tvoje delo!« Tudi jaz sem na odru one svetovne drame, ki bo končana z zadnjim človeškim vzdihom, ki vsebuje enakovredne vloge, ki jo bo ocenil in nagradil igralce po njih igranju opazovalec časov in dejanj — Bog sam. In s priljubljenimi poezijami v roki bi planil še oni trenutek na svoje delo, naj bo še tako malenkostno, še tako skrito.

Bog te nam je dal, izvoljenec med našimi pevci! V nejasno, skaljeno, vznemirjeno dobo je zazvenel tvoj odločni, navdušujoči glas. Ne k miru, ki nima zdrave podlage — ne k nemoškemu pojmovanju življenja in njegovih svetih dolžnosti — ne v medlo nirvano: klical si nas v vstajenje, klical na delo, v boj za naše najsvetejše svetinje. Velikani pred teboj so nam ljudstvo narodno, jezikovno dvignili — ti si mu kazal nedogledno višje vzore:

O moj duh, razvij peroti,	Dvigaj, bližaj se lepoti,
kakor orel kvišku spluj!	ki te vabi žejnega iz dalj!
Plen na zemlji te ne moti,	Ne okreni se! Veruj,
hribom nizkim bodi tuj!	upaj — čaka te ljubezni kralj.

Večna poezija nam dije iz teh nedosegljivo lepih verzov. Če kdo, potem ima stvaritelj takih spevov pravico na one drzne pesnikove besede:

Non omnis moriar: multaue pars mei
vitabit hibitinam. Usque ego postora
crescam laude recens . . .

O, ne zamri nam tvoj duh! In sladka nada nas navdaja, da se bo ohranil v nas. Glej, naš up, naša mladina se je vnela zate. Že veje iz nje ona veselost življenja, ona odgovornosti se zavedajoča smisel življenja, ona navdušenost za resnično, dobro, lepo. Ne zboji se boja za sveto prepričanje, ki si ga širil ti — naprej hoče preko teme lažnivih fraz o napredku, preko duha ubijajočega uživanja v kraljestvo ene, ene same resnice. Non omnis moriar: kako častna naloga, biti dolgo, neskočno vrsto let tem izbranim bojevnikom svete stvari v uteho, bodrilo. In če tudi nam srce krvavi, ko poslušamo tvoje zadnje naročilo:

Če me ljubiš, ktera duša,	ko predrami žar pomladi
spomni se tedaj namé,	cvetje hribov in dolin.
ko zakrije tiha ruša	Naj jih pije, kogarkoli
nikdar mirno mi srce!	pot privede v mirni kraj.
Lepe rože mi nasadi	Tiho naj zame pomoli:
na gomiló za spomin,	Bog mu večni pokoj daj! . .

vendar nas tolaži v hudi borbi ne varajoča zavest, da vsklije ob tvojem grobu boljše, živo cvetje, ki si mu položil prvo, zdravo seme: življenja polni, zdravi, trezni epigoni.

Prof. Fr. Pengov :

Jesenski listi.

(Konec.)

Ker ima črv mnogo sovražnikov, bi ga bilo marsikje kmalu konec, da mu ni naklonila Previdnost zmožnosti, da se pomnožuje neizmerno in dosega število kot listje na drevju in pesek ob morju.

Zanimiv je razvoj deževnikov. Vsaka žival (deževnik je namreč dvospolnik ali hermafrodit, to je samec in samica obenem), znese konec svečana jajca, po dva do štiri, zavita v kapsulo grahove debelosti v zemljo. Kapsulo si naredi iz sluzi, ki jo izločuje debeli pas sredi telesca in bi jo najlaže prisposodili kokonu sviloprejke. Iz zamotka se izležejo živi rdeči črviči popolnoma podobni starim; v štirih do petih mesecih dorastejo. Pravijo, da izleže ena sama žival v celem življenju do 65 milijonov jajec. Ta neizmerni zarod je pa poleg boječnosti črvov tudi edino orožje te brezbrambne živali v boju za obstanek, s katerimi se obvaruje, da ne izmrje popolnoma.

Vseobčen je namreč v naravi zakon, da s številom preganjavcev raste tudi rodovitnost preganjanih. Dokazi za ta stavek so nam poleg kolobarnikov (črvov) tudi razne gliste n. pr. trakulja, dalje zajci in miši izmed višje razvitih živali, vetrocvetke (leska, jelša) po neizmernem številu svojega peloda v kraljestvu Florinem itd.

Tako smo videli, dragi znanci, da je dobršen del krasno pisanega jesenskega listja lepo preskrbljen in spravljen vsled skrbeče pridnosti črvov deževnikov, preden zagrne beli »mrtvaški prt« narave ostale njihove sodruge.

In kakšna množica malih in velikih ljubljencev vrta in polja, kakšna truma koristnih in škodljivih gostov narave hiti zdaj, da ubeži, ako se še ni zgodilo, temu mrtvaškemu prtju! Najmanjši hrošči in ušice se skrivajo v predobro zavarovano zatišje drevesnega lubja, v svoje stavbe hitijo mravljinci, divje čebele se tesno stiskajo v debele grozde v svojih uljih in vdovice čmrljev žalostne osebenkujejo v mahnatih kajžicah listnate hoste. Druge živali, katerim je podelila premodra gospa narava zimsko spanje, se pripravljajo zanje na zavarovanem, lepo postlanem prostoru. Marsikomu se sicer še ne mudi posebno, toda čas je blizu. To velja n. pr. o našem ježu, ki si mora sam pripraviti mehko pernico, na kateri se sladko počiva. A odkod dobiti potrebnega listja in suhe trave? — Ako smo rojeni pod srečno zvezdo, nam utegne jež sam pokazati ob priliki svojo skrivnost. Le opazuj! Že leži ostroščetinasti teleban v kupu suhega jesenskega listja, vrže se na hrbet in se valja po njem, zadovoljno renčeč in mahajoč po zraku s kratkimi bedrci. Na ta način se nabode listja dovolj na hrbtnih bodicah in tudi zalogo sadja si nanosi na isti način domov. Dovolj je naložil; vstane in pred nami stoji štirinožen, visoko naložen tovorni voz! Prizor, da se ti ni moči ubraniti smeha!

Zdaj ubere pot pod noge, prava miniatura sličica afriškega nosorožca, kadar vihra kot slep skozi pragozd; mislil bi, da ne bo mogel nikamor naprej, a gre veliko hitreje, kot si domišljuješ. Debel čmrlj mu šine mimo nosa. Jež se zdrzne za trenotek, obstane in gleda za nerodnim brenčačem.

Kaj naj pač pomeni to? Strášiti poštenega hišnega gospodarja na tak način! — Ali naj gre za njim? Nak! Ni vredno! Z nastilom v hrbtnem košu se tudi nič prav ne spodobi, — pa tudi utrujenega se čuti.

Dreplje jo naprej, se splázi sè svojo butaro pod trnjev grm in odloži tovor, ki je zadnji za letošnjo sezono. Nato se pa zarije v mehki nastil, si potegne odejo (lastno kožo) preko ušes — in sladko zaspi.

Počivaj mirno, ljubi svat in na veselo svidenje ob času, ko naju kukavica povabi zopet na skupni izprehod v zeleneči gozd!

Kaj se pač godi nekaj dni sem, kakšno veselo cvrčanje okoli domače hiše! Že pred jutranjim solncem poigravajo nad gozdom in vozijo lastovice; cel zbor se jih je spustil doli na strehe sosednjih hiš in skednjev. Žice strelovodov, dimniki, strešni žlebovi so posejani ž njimi kot z beločrnimi biseri. Kakšno nemirno priletavanje in odfrčavanje! Marljivo ščebljajo, se posvetujejo in pogovarjajo. Zdaj se hipoma dvigne cela jata, vodnica na čelu. Poglej vendar! Po perju spoznaš, da so večinoma mladice; to je vaja za poskušnjo, ki jo izvršujejo pred očmi veščih starejšin, poskušnja, jeli pri mladini vse v redu. Lastovke imajo te dni velike vojaške vaje, manevre; saj bo treba v kratkem resno tekrovati v letanju, tekrovati sè silo, ki bo zahtevala napor na življenje in smrt.

Posamezni pari, cele družine se ločujejo od glavne trume in poletavajo nizko nad vrtovi, nad revnimi kočicami in bogatimi hišami, kot bi se ne mogle ločiti od dragih jim prostorov, od utice, od male trope še preostalih cvetlic, od rodnega gnezdišča in bi hotele še sto- in stokrat vzeti slovo od njih.

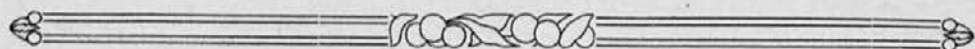
Danes je peti dan zborovanja; menda je prišlo odločilno povelje. Prvi solnčni prameni šele trepečejo po oživljenih strehah; raz nje se razlega zadnjikrat veselo pozdravljanje in ščebetanje. Kako krasno blesketajo bele prsi in kovinske suknjice v zorni svetlobi!

Tedaj pa se nenadoma dvigne cela, cela truma v zrak, dviga se više in više: »Proti jugu«, se glasi parola.

Mrzel veter tebe žene,	Vsako jutro, ptička moja,
Drobna ptičica, od nas,	Zgodaj si prepevala,
Ki 'znad lipice zelene	Vsako noč je pesem tvoja
Si mi pela kratek čas.	Sladko me zazibala.

Zdaj pa iz zvonika line
Zadnjo pesem žvrgoliš,
Ker čez hribe in doline
V tople kraje si želiš. Val. Orožen.

Tako nam je šumelo otožno po ušesih, ko smo gledali raz balkon pred hišo žalostni za ljubimi znankami. Oh, kako hitro se menjava vse na svetu! Hitro, hitro mineva čas, begajo leta, tone življenje. Z Bogom, mile ptice, ki spominjate tudi mene, da bo skoro čas pripraviti se na pot preko neizmerno bolj širokega oceana, kot pa ga je odmerila vam ljuba Modrost, da ga morate prejadirati, ako hočete dospeti do rajskih livad tropične Afrike. Ali se vam posreči ta nevarna vožnja? — Se posreči mar meni moja?

Domen Otilijev :

Svoji materi.

Da bi Te uveril o svoji ljubezni in potrdil Tvoje upe, ljubeča mati, vzbujam spomine, ki jih je rodila Velika noč in so jih negovali pomladni dnovi brez cvetja in petja, z negotovostjo in boječnostjo... Sama gledaš tiste dni, ko si zrla v duhu na te steze, po katerih gre moje življenje ob Tvojem spremstvu beli cesti naproti. Lepa je cesta: brez klancev, brez prepadov. Molila si, da bi jo dosegel. Bog Te usliši!

Velika sobota!

Veliki zvon je odpeval v večerni mrak, ki je legal na probujajočo se ravan. Zadnji, poltihi udarci so se lovili z netopirji ob nizkih, novobeljenih domovih.

Vstajenje! Že v mladih letih sem ga težko pričakoval. Bele črtice na oknu pod šipo, katere sem dan za dnevom na pol brisal, izpričujejo še sedaj. Dolge so bile jutranje ure, a še daljši popoldan. Za hišo sem stal in gledal na zvonik. Ko se zmaja veliki, stečem k očetu: »Oče, k vstajenju vabi!«... In ko so potihnili zvonovi, sva stopala z očetom proti cerkvi. Nešteto spominov, porojenih v velikosobotnem večeru, mi je pripovedoval...

Stal sem na cesti in zrl za ljudmi. Od vseh krajev so se iztekali na njo, kakor potoki v reko.

Oče je prišel čez dvorišče in zaprl vrata.

»Odzvonilo je, pohiteti morava!«

»Ni sile, ne. Še čakali bomo.«

Del je cigaro med zobe in z obema rokama otepel prah s kolen. En čas sva molčala. Ko sva šla mimo akacij, je dejal:

»Bog ve, ali bo letos tako lepo! Gospod župnik je nov in ne pozna navad. V Gabrijah se mi je še vedno bolj dopadlo. Ali bova šla tudi tja?«

»Če ne bom zaspan.«

»Tam bo tudi gospod Krištof. Ali si ž njim govoril? Kdaj bo pa pel novo mašo?«

»Zadnje dni julija, mislim.«

»Kako hitro tečejo leta! Zdi se mi, da ga vidim sedaj: Majhen, kakor ti takrat, ko smo te vpisovali na vadnico in si se jokal, ker smo prišli prepozno. In sedaj že duhovnik! Kako vesela mora biti njegova mati!«

Vedel sem, da je vpletena tudi moja oseba v očetove misli; zato sem molčal. Gledal sem na lučke v oknih, ki so trepetale v lahkih vetrovih dihih.

»Še dve leti — potem se treba odločiti.«

»Čemu misliti že sedaj?«

»Čemu? Bolje prej, kot poslej. Saj tisto vem, da ne misliš. Tudi mati mi je omenila, da nimaš več tistih misli, kot nekdam. No, jaz ne rečem ničesar.«

Prišla sva do cerkve. Gruča ljudij je stala na stopnjicah s tihim motrenjem v razsvetljeni božji hram. Izpred božjega groba pa je zadonel visok, radosti poln klic: Aleluja. Odmev, spremljan od glasov orgel in velikega zvona, se je razlil po cerkvi in v srca vernih in naznanil veselo vest: Kristus je vstal...

Verniki so se izlili iz cerkve in šli za vstalim Kristusom. Stopila sva z očetom v vrsto. Na dolgem ovinku sta se vrsti srečali in takrat sem videl svojo mater, ki je šla za Bogom z rožnim vencem in s šepetajočimi ustnicami... Zdelo se mi je, da sem slišal nje prošnje do Boga in sem dejal pri sebi: Bog jo usliši!...

In glej, ljubeča mati! Spet prihaja Velika noč, a ne več tista vesela, s koprnenjem pričakovana. Velika noč prihaja, sè spominom žalosti in osamljenosti. Onega, ki me je spremljal ob velikosobotnih večerih k vstajenju, ni več med živimi. Uživa naj večna nebesa!

Imam pa še Tebe, samo Tebe. Kakor trta, kateri je zločesta roka izrula oporo, bi bil klonil k tlom brez energije in brez upa v bodočnost, ko bi Tebe ne imel, edino voditeljico v resnih dnovih. Zato naj Ti bodo v tem in v bodočem času posvečena vsa moja dela in vsi moji nameni!

Prof. dr. Jožef Demšar:

Pot vseučiliškega profesorja do sv. Cerkve.

Veselje moža, ki je našel skrit zaklad, odseva iz knjige, v kateri pojasnuje profesor dr. Albert pl. Ruville, kako je prišel do tega, da je iz protestantizma prestopil v katoliško Cerkev. Kdo je mož, čigar ime je zaslulo povsod, kje je kaj zanimanja za verska vprašanja? V svojem spisu „Zurück zur heiligen Kirche“ govori dr. Ruville o samem sebi kolikor mogoče malo; prosil sem ga za nekaj podatkov iz njegovega življenja in učenjak mi jih je v svoji postrežljivosti poslal. Prof. Ruville predava na kraljevem vseučilišču v Halle ob Saali zgodovino. L. 1895. je prišel na vseučilišče

kot privatni docent, od l. 1906. ima naslov profesorja. Kot kaže zaznamek predavanj na vseučilišču predava dr. Ruville letos o braniborsko-pruski in o splošni kolonijalni zgodovini. Kot vseučiliški profesor je zlasti o ustanovitvi nemškega cesarstva objavil več znanstvenih del, izmed katerih so mu nekatera pridobila ime pravega zgodovinarja — strokovnjaka.

Kako je prišel ta mož ne samo do katoliškega naziranja, ampak do prestopa v katoliško Cerkev? Ali se je čutil kot protestant osamljenega? Ali je vplivala nanj katoliška okolica, tako da se je nehote navzel katoliškega duha, kateremu je dal slednjič duška tudi na zunaj? Halle, kjer deluje vseučiliški profesor Ruville, je odločno protestantsko mesto, ki šteje z okolico nad 150.000 prebivavcev in med temi le kakih 7000 katoličanov. Da bi imel dr. Ruville kot profesor na vseučilišču kaj tovarišev katoličanov, ni verjetno. Vseučilišče v Halle je bilo ustanovljeno kot luteranski zavod in je dandanes združeno z nekdanjim vseučiliščem v Wittenbergu, kjer je tekla zibelka protestantizma. Zunanji vplivi za dušni preobrat profesorja Ruville-ja torej gotovo niso bili odločilni. Le hrepenenje po resnici ga je približalo katoliški cerkvi, kot pravi sam v omenjenem spisu: „Resnica ga je s silo morskega vrtinca vedno mogočnejše vlekla v svoje kroge.“ Trezno znanstveno raziskovanje ga je po njegovi lastni izjavi prisililo, da je nastopil edino mogočo, edino odprto pot, pot do katoliške Cerkve.

Prof. Ruville je bil vzgojen v protestantski veri. V njegovih mladostnih letih so se mu vrstili v duši brezverski nazori najrazličnejših vrst brez prave jasnosti. Srce pa, ki je ustvarjeno za Boga, ga je vleklo k veri in temu teženju po veri se ni hotel s silo ustavljati. Ko so se mu v prvih letih zrelostne dobe nazori nekoliko ustanovili, se je z odkritosrčnim veseljem poprijel verskega življenja. Manjkalo mu je pa celo glede temeljnih verskih resnic trdnega prepričanja. Štel se je za kristjana, pa niti glede vere v Jezusa Kristusa ni bil na jasnem.

Kako je prišel prof. Ruville do verskega prepričanja? Kdor ima dobro voljo, se mu že odpre pot do resnice, čeprav je včasih ta pot čudovita. Protestanti imajo več učenjakov, ki z zgodovinskega stališča temeljito preiskujejo Jezusovo življenje in njegov nauk. Tako opisuje Jezusa le kot zgodovinsko osebo tudi protestant Harnack. L. 1901. je dr. Ruville temeljito proučil eno največjih Harnackovih del o krščanstvu. Delo je pisano z zgodovinsko temeljitostjo; kot resen zgodovinar Jezusu niti glede osebnih lastnosti niti glede njegovega dela ne more odrekati vzvišenosti, ki je človeškim močem nedosežna. Prof. Ruville pa, ki je bil pripravljen sprejeti resnico, in naj se mu pokaže v katerikoli obliki, je prebravši Harnackova dela spoznal, da sta mu odprti le dve poti. „Mogel sem le, ali popolnoma zavreči vse vzvišene lastnosti, ki jih prideva evangelij Jezusu, ali pa priznati Jezusu nadčloveško osebnost in ga s tem tudi priznati za božjega poslanca. Prvo misel sem brezpogojno odklonil, upiral se ji je ves moj znanstveni čut; zato sem se z vsem prepričanjem moral obrniti k veri. Hotel sem verovati, ker se mi je vse drugo zdelo nevzdržljivo, in sem veroval.“

Po tem odločilnem koraku je učenjak začutil v sebi veselje, kakršnega do tedaj ni poznal. Vse, kar ga je obdajalo, narava, življenje, ljudje, vse to mu je zažarelo v novi luči. Marsikaj, kar se mu je zdelo nekdanj brez pomena, je dobilo zdaj veliko vrednost in mu je postalo vir čistega veselja. Ko so prišle zanj bridke ure — umrli so mu ljubljene otroci — mu je vera pomagala, da je možato nosil težke udarce. „Ni mi bilo treba obupavati,“ pravi sam.

Glede vere na Jezusa Kristusa je bil prof. Ruville sedaj gotov. Kot resen mož pa ni hotel ostati sredi pota, po spoznani resnici je hotel urediti vse svoje življenje. Odkritosrčno je izrazil blago željo: „Rad bi bil ud tiste Cerkve, kjer se Gospod najbolj časti.“ Zdelo se mu je, da se godi to v katoliški Cerkvi, če bi le njen nauk ne obsegal toliko točkov, o katerih si je mislil, da jih pri najboljši volji ne more sprejeti. „Pomislil pa nisem,“ pravi, „da glede katoliških naukov nikdar nisem šel do pravega vira.“ Nauke sv. Cerkve je spoznal le pri ljudeh, ki teh naukov sami niso poznali ali so jih namenoma in samovoljno zavijali. Po resnici hrepenečemu možu je zastavila pot do resnice ovira, ki jih je že toliko napotila, da so se sredi pota vrnili in se zarili nazaj v svoje zmote: od katoliške Cerkve so ga odvrčali predsodki, te žive priče za slabost našega uma in naše volje. Znan pregovor pravi: „Kar najprej pride v sod, po tem ima vedno duh.“ Težko sodi o Cerkvi pravično, kdor je bil z mladega vaje slišati o njej le slabe reči. Prof. Ruville je to oviro srečno premagal, čeprav pravi: „Bil sem v predsodke tako vtopljen, da sem pozabil glavno načelo, po katerem se mora ravnati vsaka znanost: iti je treba do prvih virov in se ne dati hraniti z nazori, ki jih razširjajo pristranska poročila.“

Jeseni l. 1901. je prišla našemu učenjaku v roke knjiga dunajskega bogoslovnega profesorja dr. Reinholda „Der alte und der neue Glaube.“ To je bila prva katoliška bogoslovna knjiga, katero je temeljito pregledal. „Bral sem in bral,“ piše prof. Ruville, „in začudenja se kar zavedel nisem. Prvikrat sem o katoliški Cerkvi dobil resnično sliko. Spoznal sem, da sem bil z mladega o tej Cerkvi čisto napačno poučen. Prepričal sem se, da imajo Jezusovi nauki tako, kot jih podaja katoliška Cerkev, najlepši zmisel. S tem je bilo krmilo zaobrnjeno, moja ladja je odplula proti resnici, ki jo je sedaj z vso močjo potegovala v kroge svojega vrtinca.“

Zanimivo je, da je bister razum učenega profesorja s posebno lahkoto pripoznal dve veliki verski resnici, o katerih bi si človek mislil, da sta mu kot protestantu pred vsemi drugimi delali težave: nezmotljivost sv. Cerkve in skrivnost sv. Rešnjega Telesa. Prof. Ruville je mislil dosledno, zato pravi, da je omenjeni resnici veroval takoj, ko je spoznal njun pravi izvor in pomen; o božjem poslanstvu Jezusa Kristusa, od katerega imata omenjeni resnici svoj izvor, je bil že preje prepričan. O sv. Rešnjem Telesu še posebej piše: „Spoznal sem, da je v tej skrivnosti, duša katoliške vere. Kdor je to resnico sprejel, ta se brez greha ne more več odtegovati katoliški Cerkvi. Jaz sem jo sprejel in sem bil v srcu katolik.“ Učenjak je vzel katekizem v roke in je pregledal člen za členom. Noben nauk mu ni delal težave, vse

mu je popolnoma prijalo. Jasno mu je tudi bilo: Če je Jezus ustanovil Cerkev, ni mogel prepustiti naši prosti volji, da vstopimo v to Cerkev ali ne. Kdor spozna to Cerkev pa ostane krivoverec, ta je krivoverec iz lastne krivde.

Prof. Ruville se ni hotel več obotavljati. „Moja vera,“ piše, „je bila pretrdna, moč moje volje prevelika, moja zunanja neodvisnost pregotova, kot da bi bil mogel navesti vzrok, ki bi me bil opravičeval, če bi ne bil prestopil v katoliško Cerkev.“ Šel je k duhovniku katoliške župnije. Tukaj je našel navidezno malo vzpodbude, čutil se je v svoji vnemi celo ohlajenega. Še enkrat naj bi začel premišljevat, kar je bil že tolikokrat premislil in pretehtal. Profesorjeva potrpežljivost je imela prestati hudo preskušnjo. Zato je pa dobil zanesljivih knjig, ki naj bi ga še bolj seznanile s katoliškim naukom. „Vedno trdneje je bilo moje prepričanje, da sem našel resnico, v isti meri je pa rastle v meni tudi skromnost,“ tako opisuje profesor svoje notranje življenje v tem času. „Pred vzvišeno, vedno enako modrostjo katoliške Cerkev sem padel ponižno na kolena. Proti dvatisočletni izkušnji moje enodnevno znanje niti od daleč ni moglo priti v poštev.“ Od začetka decembra do spomladi se je zavlekel pouk. Prof. Ruville je bil popolnoma pripravljen in zahvalil je Boga, ko se je le slednjič spomladi 1. 1909. mogel določiti dan njegovega prestopa.

Dušni preobrat se je, kot pravi profesor sam, izvršil v njem brez notranjih bojev. „Moj cilj je bila resnica in, ko sem spoznal resnico v Jezusu Kristusu, je bil moj cilj On. Njemu priti kolikor mogoče blizu, do popolne združitve z njim v sv. Rešnjem Telesu, to je bilo moje prizadevanje.“ Srečnega se čuti učenjak v katoliški Cerkvi tudi zaradi tega, ker more sedaj popolnoma ugoditi svojim željam po molitvi, in pravi v tem oziru: „Da bi zaradi verskih vaj izgubil čas, tega nikdar ne čutim. Opazil sem pa že, da sem si z molitvijo pridobil časa in moči.“

Ali bo pa prof. Ruville kot katoličan še mogel živeti za znanost? Ljudje, ki katoliške vere ne poznajo v pravi luči, žive čestokrat v predsodku, da veren katoličan ne more biti napreden znanstvenik. Naš učenjak pa piše: „Sedaj še le morem zgodovino pisati čisto nepristransko, ko sem spoznal najpomembnejšo svetovno moč, katoliško krščanstvo v pravi luči. Nekaj velikega je, božjo resnico imeti za temelj vsemu raziskovanju. Naj ne misli nihče, da se katoliška Cerkev boji znanosti ali da jo mrzi. Vsako res znanstveno delo ji je dobro došlo. Le bolehati ne sme znanost na polovičarstvu in ne segati čez meje človeškega spoznanja.“

Mirno je šel prof. Ruville po poti, ki ga je privedla do katoliške Cerkev. Pa izkusil je tudi on, kar se je pripetilo še vsakemu, ki se je kdaj odločno postavil na stran resnice. Da je učenjak prestopil v katoliško Cerkev, to so mu nekateri bolj zamerili, kot če bi se bil ne vem kam obrnil; njim profesor mirno odgovarja: „S tem večjim veseljem sem pozdravil resnico, kateri ravno napadi utisnejo njen pečat.“

Fr. Reból:

Slovenska stenografija.

Bolj, nego kdaj poprej, se zahteva dandanes od vsakogar, ki se hoče posvetiti kaki posebni stroki znanosti, umetnosti ali spretnosti, da se seznanj z zgodovinskim razvojem dotične stroke vsaj v glavnih potezah. Zato si hočemo tudi mi pred vsem kratko predočiti zgodovino stenografije sploh in posebe še Gabelsbergerjeve stenografije.

Že stari Grki so imeli svoj brzopis — »tahigrafijo«, pri Rimljanih pa so postale zlasti znamenite »Tironove note«, ki jih je iznašel Ciceronov osvobodjenec in prijatelj Mark Tulij Tiro in so se rabile v dobi rimskih cesarjev; ta rimski brzopis je prišel iznova do posebne veljave za časa Karla Velikega in njegovih naslednikov. — Za nas Slovane je tudi posebno zanimivo, kar nam pripoveduje legenda o sv. Metodu, da je namreč ta gorčični slovanski apostol imel dva duhovnika »brzopisca«, s katerih pomočjo je prestavil, kakor pravi legenda, v šestih mesecih celo Sveto pismo S. Z., razen knjig Makabejcev, na slovenski jezik, kar je seveda že fizično nemogoče, kakor pravi prof. Murko v svoji »Geschichte der älteren süd-slawischen Litteraturen« na str. 51 (prim. tudi str. 43). Ali se ne kaže tu vpliv grške tahigrafije na stari slovanski »brzopis«?

Od 12. do začetka 19. stoletja so bili v navadi razni angleški in francoski geometrični zistemi, ki pa niso mogli priti do splošne veljave. Tu pa je nastopil oče moderne stenografije Fr. Ks. Gabelsberger (9. februarja 1789 — 4. januarja 1849 v Monakovem), ki si je v kratkem pridobil svetovno slavo in čigar sestav je bil kmalu po njegovi smrti preveden na vse kulturne jezike. V Avstriji si je posebnih zaslug za razširjanje Gabelsbergerjeve stenografije pridobil Ignacij Jakob Heger, ki je tudi prvi poskusil prirediti Gabelsbergerjev zistem za češki jezik (1845), pozneje pa za štiri poglavitne slovanske jezike: češki, »ilirski«, ruski in polski (1849). Toda ti prvi poskusi se niso posrečili, ker se Heger in drugi niso ozirali na posebna svojstva slovanskih jezikov, ampak se tesno naslanjali na nemško stenografijo.

Silno velike važnosti za slovansko stenografijo je bila ustanovitev prvega češkega stenografskega društva v Pragi leta 1859. To društvo je smatralo kot svojo prvo nalogo, izdati na temelju Gabelsbergerjevega zistema sestavljeno češko stenografijo, ki bi se prilagala svojstvom slovanskih jezikov. Ta namen je bil dosežen leta 1863., ko je izšel v 1. izdaji »Těsnopis český«, na katerega podlagi so prirejani vsi jugoslovanski stenografski sestavi: slovenski, hrvatski, srbski in bolgarski (Krumbein, Entwicklungsgeschichte der Schule Gabelsbergs, str. 82 sl.; Noë, Die ersten sechs Jahrzehnte der Gabelsberger'schen Redezeichenkunst [Graz, 1878], str. 36—38, 71—72, 73).

Tako smo torej dospeli do slovenske stenografije, o kateri smo se namenili na tem mestu govoriti ob priliki 2. izdaje »Slovenske Stenografije« profesorja Novaka. O razvitku slovenske stenografije imamo kratek sestavek v Bezenškovi »Slov. Stenografiji« (izdala »Slovenska Matica« 1893) na str. 46—47 tiska (= str. 62—64 stenograma), povzet iz češkega zgodovinskega pregleda profesorja Jana O. Prážaka: »40 let tésnopisa češkega«. Iz tega sestavka izvemo imena onih mož, ki so med Slovenci prvi gojili nemško Gabelsbergerjevo stenografijo in jo širili po srednjih šolah na Slovenskem. --- »Ivan T a n š e k, komorni stenograf deželnega zbora v Ljubljani, je preložil sestav Gabelsbergerjev na slovenski jezik ter pisal po svojem prevodu vse slovenske govore v kranjskem deželnem zboru nekoliko let. V tisku — kolikor nam je znano — ta prevod ni izšel.« -- Leta 1869. je bil dovršen drugi poskus, delo Frančiška Hafnerja. Tedanji predsednik »Slovenske Matice«, dr. Costa, je poslal rokopis v Prago prvemu društvu Gabelsbergerjevih stenografov v oceno. Ker pa se je Hafner preveč tesno naslanjal »na značajne črte sestava Gabelsbergerjevega«, njegov sestav slovenske stenografije ni bil porabljen v praksi in tako praška komisija »ni mogla svetovati, da bi se ta prevod natisnil«. »Obenem s svojo oceno je poslala društvena komisija celo svojo osnovo slovenske stenografije, izdelano na podlagi ,tesnopisa českega' v Ljubljano, ker je hotela tako tudi pri Slovencih zajamčiti edinstvo pisma.« —

Ta načrt praške komisije je bil za slovensko stenografijo največjega pomena, ker je bilo sedaj jasno, katera pot edino more pripeljati do uspeha. In po tej začrtani poti sta hodila oba naša odlična voditelja v slovenski stenografiji, profesor Anton Bezenšek in profesor Fr. Novak. Njima se imajo Slovenci zahvaliti, da je dospela naša slovenska stenografija do tolike dovršenosti, kakor jo občudujemo v delu profesorja Novaka. — Leta 1876. je bila prvič natisnjena slovenska stenografija profesorja Bezenška, paralelno s hrvaško stenografijo, v »Jugoslovanskem Stenografu«. »To delo je v n a j o ž j e m s k l a d u s ,tesnopisom českim'.« Drugi, popravljeni natisk je izdala »Slovenska Matica« leta 1893. Prof. Novak pa je izdal leta 1900. 1. del svoje slovenske stenografije: Korespondenčno pismo; drugo leto (1901) je izšel 2. del: Debatno pismo. Letos pa smo dobili v roke 1. del v drugi, novo prirejeni izdaji.

Prof. Novak nam je preskrbel s to izdajo izvrstno učno sredstvo, pravo šolsko knjigo, s katero bo lahko vsak učitelj stenografije dosegel pri svojih učencih najlepših uspehov! Hvaležni smo za to delo gospodu prof. Novaku, hvaležni tudi Katoliški Bukvarni, ki je knjigo založila, hvaležni Katoliški Tiskarni, ki je knjigi preskrbela tako lično in prikupljivo zunanost! Naj bi ne bilo slovenskega dijaka, ki ne bi obiskaval vsaj enega tečaja slovenske stenografije!

Profesor Bezenšek je zaključil leta 1893. svojo knjigo takole: »Kadar bode dobil domači jezik večo veljavo v slovenskih srednjih šolah, prišla bo tudi za slovensko stenografijo lepša prihodnjost.« Pogoji za lepšo bodočnost slovenske stenografije se nam hočejo — tako upamo za trdno — v kratkem izpolniti; na vas pa je, slovenski dijaki, da uresničite upravičene nade slovenskih in slovanskih stenografov-voditeljev!

Prof. Fr. Pengov:

Ptica pevka.

Na solčnih perotih pomlad se je spet
vrnila na tihi, na žalostni svet.
Prepeva že ljubi nam znanec,
visoko pod nebom škrjanec.

(A. Medved, Pomladi 2.)

Kdo bi pri tem prizoru še vstrpel v neljubem zimskem stanu, ko se vsepovsod krog njega vzbuja zelenje in cvetje! Tudi nas, mlade častilce lepe, božje hčerke Flore vabi v vstajajočo naravo ne samo želja po vednosti, kot vnete rastlinoslovce, ampak tudi še druga neodoljiva sila, ista sila, ki vleče otroka v naročje ljubljene matere. Zatorej:

Z Bogom moja temna soba,
strani, strani mrtve knjige,
črne misli, težke brige!
Vabi me prelepa doba
v blaženo pomlad.

(A. Medved, Pomladi 1.)

Že poganja tu in tam zelenje iz tal, že pokukava skromna vijolica iz lanske preperevajoče trave, skoro čujem pozvanjati snežne zvončke izza glogove meje. Mušice se zbujaajo v milijonih, manejo za trenotek drobna očesca in že rajajo v modrem, milem pomladanskem ozračju.

Na bližnji njivi se dvigne iz sivega razora škrjanček in se privija v svedrasti črti ob lastni pesmici navzgor proti azurni višavi. Prvi se je vrnil izmed vseh ptic selivk v ponižni rjavi romarski haljici nazaj k nam; kot zamaknjeno poslušša naše uho njegov spev, ki ga je tako dolgo pogrešalo. Više in više se dviga veseli muzikant, kot trepetajoča punčica se izgubi slednjič očesu in le veselo žgolenje izdaja še umetnika pod jutranjim nebesom, prepojenim sè svetlobo.

»Tebi, tebi, o Gospod, velja njegov pobožni jutranji psalm.«

Tu se dvigne drug škrjanček čisto v naši bližini iz temne grude in frfota pojoč proti nebu. Kmalu vztrepeče tretji in četrti kvišku, žgoleč umetno pesmico; cela livada je polna godbe, celo obnebje

odmeva veselega petja. Koncert, ki je brez primere lepši in vse drugače poživlja naša srca od onih, ki smo jih poslušali v dolgih zimskih večerih v dvorana, razsvetljenih od brezštevilnih svetilk. Bolj nego kdaj nam prihaja v tem trenutku na misel opomin ravnokar ugaslega pesnika:

Odpri tu vrata duši svoji, odpri oko, posluh; z napevi, žarki se napóji, ki zlivajo se v vzduh!	Učene knjige bereš mrko, zjasne li v duši mrak? Poglej prirodo — živo črko, moči je višje znak.
--	--

Ubrani spev, nebó sijajno
in cvetje krog in krog,
na stvarstvo strmi veličajno
in vprašaj: je-li Bog?

(A. Medved, Pomladi 4.)

Pa število pevcev se še vedno množi. Raz bližnjo jablano se oglašča doneči spev ščinkovca, iz vrha drevesa nas pozdravlja krotka pesem penice; senica ščeblja preprosto svojo kitico, zlatorepi strnad šepeče vmes in v robidovem grmovju vabi kovaček ali črnoglavka. Pevac za pevcem nastopa na odru in si prizadeva na vso moč, da poslavi dobrodošlo pomlad.

In tudi človeško dete se veseli in vriska in raja s pticami vred in se ne more naslišati dovolj; njegovo srce se širi in dviga in pozdravlja lepo božjo naravo z njenimi nedolžnimi pevkami vred.

Jasno je: Ptice dajejo šele lepemu obličju narave blagi glas in ž njim neizrekljivo čarobnost. Ptice pevke nas vabijo bolj nego katerakoli druga žival. Kajti petje je skrivnost in bistvo ptičjega srca, in brez petja si komaj zamorem predstavljati lahkotnega zračnega prebivalca.

O n e m e l a ptica — kako samotna, kako žalostna prikazen je to. Kako nam stiska srce, ko se spominjamo stihov onemelega slavca, ki je tako ljubil ptice in naravo:

Saj pomlad sije ko nekda, iz tal je majnik cvet izvabil. Molče strmi le slavec v gaj, on sam je pevati pozabil. Nebesa torej so zaman ubrane glase vanj izlila?	Glasil se pač je spev ubran, razvnel blaga vsem čutila. Enkrat, enkrat je pel samo, globoko ga spomin še čuje . . . Obmolknil je. — Zakaj? Kako? Razmišlja gaj, zaman vprašuje
--	---

(A. Medved, Onemeli slavec.)

Zato pa so izmed vsega ptičjega sveta ptice pevke naše veselje in naše prijateljice. Mi čutimo ž njimi, pojemo v njihovi družbi in zdi se nam, da se umevajo naša srca z malimi njihovimi srčeci. Ptice so nam tolmačice srčnega veselja in zrcala našega srca. Kako ljubeznivo se pogovarja pesnik s svojim ptičem v Bohinju:

Preljubi moj ptiček, kako se počutiš, kako ti kaj drobence bije srce na oknu neznane te sobe? Mar slutiš, da zopet drugje sva, oh, daleč drugje?	V samotnem Bohinju, kjer beli snežniki dotikajo skoro se modrih nebes, pastirjev planinskih odmevajo kliki, zvonovi od črede pozvanjajo vmes.
---	--

Ti poješ ob meni, kot pel si pred leti,
ko zrla pred sabo sva vinske gore,
le redko zelenje na skalnatem sveti,
šumôta nobenega bistre vode.

Ti pel si, jaz s tabo mladosten sem peval,
kar vselej mi vélel nemirni je duh;
in kakor jaz tvojega nisem umeval,
ni mojega petja umeval tvoj sluh.

(A. Medved, Svojemu ptiču.)

Kot pevec nam je ptič v bližnjem sorodstvu, kot sorodnik je naš ljubljenec. Njegova jubilejna pesem veselih spomladanskih dni odpira tudi naše ustnice k slavospevu, ptičji spev, ki prekipeva življenja ob valjenju, ima svojo vzporednico v ljubezenskih in družabnih pesmih ljudij. Ko pa pridejo hudi časi in žalostni dnovi, tedaj zastane v grlu ptička sladki glas — natančno tako kot pri človeku.

In koliko podobnosti je med toni ptičjega grla in med človeško govorico!

Kako strašno hrešči vpitje kragulja ali celo ribjega orla, ko gresta za plenom; to so glasovi neusmiljenega roparja. — Kako zaupljivo sladko vabita skozi gosto borovje gruleči divji golob in grlica; izposodila sta si jezik hrepeneče ljubezni. — Kako smešno brusi krila napihnjeni puran; kaj je to družega nego ton bahatega, šemastega gizdalina. — Kako ginljivo ščeblja lastovica, ki čuva svoje gnezdo; najlepša podoba skrbne mamice, ki s tihotnim spevom uspava svojega ljubčeka v zibelki.

In kako različno in mnogovrstno je petje ene in iste ptice!

Zdaj temno zamolklo, nato doneče glasno, enkrat hitro žlobudravo, potem zategnjeno dolgo, zdaj krotko ljubeče, drugič osorno jezeče, danes tiho žuboreče, jutri veselo drobeče, zbadljivo in ostro pretrgano, če je pevka slabe volje, polno in z dolgimi odmevi, ako ji je vse povšeči.

Zato ni čudno, da pozabljamo žival v pevajočem slavcu, v vriskajočem škrjancu in si jih mislimo sebi podobna bitja. Njihovi spevi najdejo pot do naših src in vzbujaajo kaj lahko v njih odmeve.

Slovenec in jegove ptice pevke čutijo drug za drugega odkar šumi slovanska lipa po naših gozdovih; slovensko ljudstvo, zlasti učeča se mladina in njegovi ljubljenci pesniki so ustvarjeni drug za drugega in se ne pozabijo, dokler ne preneha šumenje v vrhovih naših logov. Tako je bilo in tako naj ohrani ljubi Bog to razmerje za vso bodočnost. Za slovo pa si pokličimo v spomin pomladni poziv zadnjega zamrlega slovenskega slavca:

Pomlad, pomlad, ti jarobujna doba,
moj duh pozdravlja srčno tvoj prihod.
Cvetice nežne vstajajo iz groba,
sluteč otavne zemlje preporod.
Visoko v vejah ščinkovec popeva,
škrjanec dviga se pod sinji svod . . .
Ob zori pomladanskega zdaj dneva
naj v prsih mi zatone tiha žal,
naj zopet bolna duša mi okreva!

O zemlja lepa! Nekoč bodem pal
brezčuten, mrtev v mehko tvoje krilo —
pa zdaj bi živ na tebi žaloval?
Pa zdaj dušil bi hrepenenja silo,
če k vesellicam opominja me
nad ostre zime cvetnato gomilo? — —
Ponesi jadrna stopinja me
iz mest zaduhlih ven, na plan, na trate!
Presladek čut vsega prešinja me . . .
O, ve pomladi ure večnozlate,
sijajte mi, sijajte v srčni hram,
da lahek dušek pesmice krilate
dade spominom mojim in željam!

(A. Medved, Bršljan in bodičje 6.)

Fr. Ks. Steržaj:

Za lisico.

(Dalje.)

II.

»Vederemo,« kaj ne, rjavka, sem ti zaklical zadnjič? — No, in vendar si me iznova ukanila. Toda po vrsti.

Bilo je že po Vseh svetih. Snega še nič, mraz pa tak, da me je zeblo do kosti, ko sem stopil s puško na rami skozi vrata. Zraven pa je pihal po dolini suhomrzli sever. Tam na koncu vasi, ko se pot odloči čez Ovčič na Zgornje Gorjuše, so me že pričakovali trije: Podrobar, Korošec in gospod Ivan. Da tudi njim ni bilo kaj dobro pri srcu, so pričala rdeča ušesa, zamodrel nos in pa gosto stopicanje in udarjanje z nogami. — No, tolažila nas je zavest, da bo kmalu bolje, zakaj naš cilj je bila nad Seliščnikom ležeča, zelenoglava Ozebojca (1278 m), ki gospoduje kakor mogočna kraljica nad ostalimi vrhovi. Že pred dnevi namreč je Podrobar izteknil gori četverico srnjakov. Medpotoma pa smo hoteli na Ilnatem vrhu poskusiti, če morebiti kak zajček brezskrbno pod grmom ne spi spanja pravičnega.

Mi trije jo mahujemo po tej strani in se razpostavimo ob vrhu, Podrobar pa s psi na okolu.

Stal sem pod smreko in gledal kakor začaran. Okoli mene prizor kakor iz Tisočinene noči, tako krasan in lep. Gozd odet v ivje.

Stal sem nepremično kakor ukovan in zrl ta kras, ki se je širil okoli mene. Vsaka vejica, vsaka iglica, vsako še neodpadlo peresce zase umotvor, ki ga je pričarala velika umetnica narava pred oči.

In to svetlikanje in preminjevanje svetlobe! Sami demanti, safiri, topazi in ametisti . . . In ta mir! Pozabljen je bil trud in mraz, pozabljen lov, psi in zajci. — Puška je slonela nenabita ob smreki.

Nacnkrat me predrami pod menoj šumenje listja; zagrabil sem puško. V s praprotjo obraslem grmu kakih deset korakov pred menoj

rjava, tankogobčasta lisičja glava, ki je bistro zrla in vohala, je li' vse varno.

Hitro zgrabim puško, odprem — smola — patrone ni. Sežem v žep in v mrzlični naglici pritiskam in tiščim v cev, a ne gre in ne gre. — Hej! Medtem pa je izginila lisica. Ves jezen nad tako smolo pogledam, zakaj patrona ni hotela v cev in v roki sem imel — kuhan domač kostanj, ki sem si ga bil natlačil v žep za svojega pogostokrat oglasujočega prijatelja: lačni želodec.

In zopet nova blamaža. To je dobro, da tega zvitorepka ni videla, sicer mislim bi se smejala v pest. No, pa vendar, saj ne bi utegnila. Zakaj, ne daleč za njo se je oglasil visoki diskant urnonoge Ladi, za njo je sekundiral košatorepi Lord, bas pa je pritiskal že znani Togo. In ta piskajoča in cvileča trojica se je podila mimo mene po lisičjem sledu. Od gora po Ogorelku in na Pokrovcu pa so se odbijali ti glasovi, rastli in pojemali ter večali strah rjavki. Komaj dobrih deset minut pozneje je na oni strani počil zamolkel strel. — Kmalu nato je gonja ponehala in dobre četrte ure pozneje je stal Korošec pred menoj, v rokah pa je imel lisico in se zadovoljno smejal: »Bo že nekaj.«

Toda, zgodaj je! Naprej proti vrhu Ozebojce na srnjake!

Nekoliko mučna je pot: vedno in vedno navzgor. Tla so zmrzla in kamenita, kar nam zelo otežuje hojo. No, lovec mora biti vsega navajen. Če ne, naj pa ostane doma, saj ga nihče ne sili. — Kaj? — Nihče! Da, neka notranja sila, neko hrepenenje je, ki žene lovca in ki ga hitro premaga, posebno, če ljubi naravo. Kaj srnjaki, kaj zajci in lisice, samo da je človek v prosti naravi in svežem zraku.

In narava z okolico vred je ravno tu gori tako krasna. Razgled na zeleno smrekovo morje Pokluka je diven. Samo gozd in zopet gozd. Spredaj zeleni Sivec (1259 m) domovina srnjakov, za njim Mesnovec (1536 m) in Javorjev vrh (1482 m) z nomenjsko in gorjuško planino Javornik in prav v ozadju nad Krmo visoki, sedaj v jutranjem solncu se bliščeči Klek (1556 m) in Bratova peč (1516 m). Vse pa nadkriljuje Debela peč (1977 m) in pod njo blejska planina Lipanca (1514 m) z Lipanskim vrhom (1893 m) ter prehod čez Avše na divno krasno srenjsko planino Konjšičico se svojimi vrhovi Veliki (2243 m) in Mali Draški (2132 m) in Slemenj. Za njima pa Viševnik (2050 m), Mišeli vrh (2350 m) in Šmarjetna glava. Nad vsemi pa je gorski gospodar Triglav s Kredarico in kočo, ki se od tukaj tako lepo vidi. Človeku se zdi, samo nekaj velikih korakov pa smo tam. V resnici pa je sedem debelih ur.

Pozabljen je trud in znoj. Pozabljeno je vse. Srce si želi samo:

»Gori, gori na planine!«

(Dalje.)

Drobiž.

† **Anton Erjavec.** Umrl je dne 23. februarja Anton Erjavec. Rajni blagi duhovnik je bil rojen na Brodu pri Št. Vidu nad Ljubljano 30. junija leta 1887. V mašnika je bil posvečen 31. oktobra leta 1909. Duhovsko službo je začel v Žužemberku. Naporno delo in prehlajenje mu je uničilo itak slabotno zdravje. Mesto zdravja, ki ga je šel iskat na jug na Veliki Lošinj, ga je zalotila smrt v mladih letih, v daljni tujini. Plemeniti, nenavadno ljudomili rajnik je ves gorel za duhovski poklic in za slovstveno delovanje. Umrlo mlado moč bodo pogrešali mnogi slovenski listi: »Dom in Svet«, »Zorac«, »Vrtec«, »Domoljub«, »Mentor« in drugi, ki jih je pridno zalagal s pesmicami, podlistki, kritikami. Kako se je veselil, da mu bode skoro zdravje dopuščalo, poseči čvrsto v boj za resnico! Boj za resnico ti ni bil namenjen, blagi tovariš: uživaj jo nemoteno v izviru samem — v Bogu!

Mladeničem. Prvi zvezek: Obramba vere. Spisal † Anton Bonaventura, škof ljubljanski. V Ljubljani 1910. 8°. 137 str. (Stane 1 K. Dobiva se v »Katoliški Bukvarni«.)

Knjižica sicer nikjer ne pravi, da je namenjena tudi dijakom; pisana je za mladeniče, »ki radi čitajo ali se vsaj zanimajo za življenje po svetu«; to pa so in morajo biti v prvi vrsti dijaki. Vsebinska knjižice je približno to, kar nudita peto- in šestošolcem njihovi šolski knjigi za verouk. Podaja pa naša knjižica manj in več kot omenjeni šolski knjigi: manj, ker ne govori o stvarih, okoli katerih se ne suče toliko versko vprašanje našega časa, katerih pa vendar šolska knjiga zaradi popolnosti tvarine ne more preiti; več, in sicer veliko več podaja naznačena knjižica ker z ozirom na verska vprašanja, o katerih se govori in piše dandanes po vsem širnem svetu, navaja poleg trdnih, zanesljivih znanstvenih dokazov tudi primerne prepričevalne dokazane vzgleda iz novejšega in najnovejšega časa; pri tem pa diha iz vsake vrstice gorka ljubezen do mladeničev, »katerim želi knjižica pomagati, da se obvarujejo hudega, ki jim pripravlja toliko žalostnih, sramotnih dni, ki jim prinaša toliko nesreče tukaj na zemlji in jih žene v nesrečno smrt, v nesrečno večnost«. Knjižico toplo priporočamo srednješolcem višjih razredov kot lahkoumljivo, od prvega do zadnjega zanimivo izpopolnilo tega, kar so o najvažnejših verskih vprašanjih razmišljivali v šoli. Z največjo koristjo pa jo bodo

prebirali tudi dijaki nižjih razredov; ker pri vsem tem, da obravnava knjižica visoka verska vprašanja znanstveno, je vendar pisana poljudno in lahko umljivo za vsakega, »ki zna resno misliti«. — V kratkem izide drugi zvezek: *Življenje po veri.*

Kdor ne zna slušati, tudi ne zna zapovedovati. Ta znani stavek, ki ga pa žalibog noče mlad človek verjeti, razlaga pedagog dr. Foerster tako-le: »Kako to, da je poslušnost šola za zapovedovanje? Človek bi vendar mislil, da se uči zapovedovati samo z zapovedovanjem in da vodi pokorščina edinole h klečeplastvu! Toda temu ni tako. Prostovoljna pokorščina je ena najmočnejših vaj za ojačenje volje. Čim močnejšo voljo pa ima kdo, tem varneje bo vladal voljo drugih, to je: tem bolj pametno bo znal drugim zapovedovati brez veliko besed in brez kričanja. Prava umetnost zapovedovanja obstaja ravno v tem, da zna kdo brez hrupa mirno in tiho vplivati s svojo močno voljo na podložnike. Nasproti je pa razgrajanje in vpitje znamenje slabiča, iz čigar volje ne prihaja nobena električna moč in ki skuša ta primanjkljaj na notranji avtoriteti pokriti in nadomestiti z zunanjim komandiranjem. Tak ne zna v resnici zapovedovati, ker ni prej učvrstil svoje volje z vajami pokorščine, samozatajevanja.« (Lebenskunde, str. 278.)

Nepoznani biseri. Dr. Foerster piše v svojih knjigah med drugim tudi o občevanju z ljudmi, ki nam niso simpatični. Pravi, da se ne kaže takih zaradi njihove neprikupljivosti kar tako odkrižati in se jih izogibati, ampak pogledati na dno te temne površine in preiskati, kaj je vzrok te njihove slabe strani. Mnogokrat bomo našli v njih dobro erce kot biser, ki ga pa je omračila in potemnila ali žalostna, bedna mladost v revni in pomanjkanju ali pa težka usoda in prevare življenja. — Mnogokrat so taki ljudje, ki se jih svet izogiba, najblažji in najplemenitejši. Treba je samo malo prijaznih in toplih solčnih žarkov, da se pokaže vsa lepota njihovega srca in značaja. Te svoje besede pojasnjuje s sledečo lepo legendo: Neki svetnik je šel v tihi poletni noči na osamljeno grobišče, da bi tam molil za pozabljene mrtve. Ura za uro je potekala in njegova molitev je bila vedno bolj iskrena, goreča. Odbila je ura polnoči. Luči po vasi so ugásnile. Tedaj je blede mesec posijal in ovil s svojo bajno, milo svetlobo stare križe na grobišču. Kar priplava skozi vrata kr-

delo angelov. Njih snežno bele halje so čudovito blestele v mehki mesečni svetlobi. Začuden jih je gledal svetnik, ko so obstali pred napol porušeni, z mahom porastlim grobnim kamenom in vihteli pred njim svoje kadilnice, kakor pred relikviarijem kakega svetnika. Nobeno zemeljsko kadilo nima tako prijetne vonjave. Potem so odplavali med grobnimi vrstami dalje in se ustavili zopet pred siromašnim lesenim križem brez vsakega napisu in pokadili grob in križ. Odhiteli so dalje prav k zidu, kjer so bujno rastle koprive in ni bilo poznati več nobenega sledu grobnih gomil. Tam so se globoko pripognili in pokadili pozabljeni grob. Tako so storili še na treh, štirih pozabljenih grobovih in potem tiho odšli, kakor so prišli. — Angeli so molili na pozabljenih grobovih in jih počastili; ljudje pa naj bi ne pozabili živih sobratov, ki jih je svet ogoljufal in pozabil ter se jih izogiba. (Lebenskunde, str. 257.)

O spoštovanju do matere piše isti dr. Foerster v isti knjigi med drugim takole: Opazujem, da postajajo sinovi in hčere, ko nekoliko odrastejo, nekako nestrpni in osorni do svoje matere. Če se jim to očita, se navadno izgovarjajo: »Mati so sami krivi. Grajajo nas kar naprej. Pa nepotrpežljivi so in razdražljivi in nagli.« Zakaj pa je postala mati tako razdražljiva in nervozna? Pomislite malo, kako slabe volje ste in kako ujedljivji, če ste samo eno noč slabo spali. Koliko noči pa mati zaradi vas ni nič spala? Ne mislim samo noči, ko ste vi bili bolni, ampak tudi one noči, ko ni mogla spati od skrbi in žalosti zaradi vaših napak. In veste-li, koliko drugih skrbi jo je še težilo, o katerih se vam niti ne sanja in o katerih boste pozneje morda kedaj slišali ali pa tudi ne. Celo leto bi morala noč in dan spati, ko bi hotela dohiteti ure, ki jih je zaradi vas prebdela. Ker pa tega ne more, so njeni živci oslabele in to se javlja v njeni nervoznosti in razdražljivosti. Kdor pa resno pomisli, da je zaradi njega opešalo njeno zdravje, mora do ušes zardeti od sramu, če ji je predrzno, osorno in nespoštljivo odgovarjal. (Lebenskunde, str. 265.)

O občevanju z bolniki. Pametno z bolniki ravnat, da se jih razvedri in potolaži, ni lahka stvar. Redki so, ki bi znali to umetnost. Dr. Foerster podaja za to nekaj praktičnih navodil:

1. Govori z bolnikom mirno, ne burno in kriče, da ga ne razburiš in mu s tem ne škoduješ.

2. Snov pogovora bodi taka, da kolikor mogoče odvrne njegove misli od boleznin in mu napolni domišljijo s prijetnimi, veselimi slikami.

3. Reci mu in daj mu čutiti, kako po-

treben je v družini ali v človeški družbi, kako se ljudje zanj zanimajo in željno pričakujejo njegovega ozdravljenja.

4. Prinesi mu cvetlic ali kako drugo stvar, o kateri veš, da ga bo razveselila.

5. Nikdar se ne kaži pri bolniku utrujenega ali nepotrpežljivega, ampak delaj se veselega in pokaži, kako te veseli, da ga moreš kratkočasiti in razvedriti.

6. Pogovori se z njim o načrtih, ki jih bo izpeljal v bodočih zdravih dneh. Pri takem pogovoru najprej pozabi svoje sedanje žalostno stanje in se nekako potrdi v prepričanju, da bo res ozdravel.

7. Opozori ga na svetle strani njegove bolezni. V miru in tihoti bolniške sobe zoré tudi lepi sadovi. Kaži mu, kako nevarno je za človekovo dušo, ako nikdar ne doživi takih mirnih dni, da bi se nekoliko zbrala in v premišljevanju vase potopila. (Lebenskunde, str. 332.)

Kaj dela človeka srečnega? Dr. Foerster piše to-le zanimivost: »Pred kratkim sem srečal silno bogatega moža, svojega znanca, ki je že prepotoval ves svet in mnogo videl ter doživel, o čemur se enemu izmed nas niti ne sanja. Vprašal sem ga: kdaj ste se vendar počutili najsrečnejšega v svojem življenju? in odgovoril mi je: »Ko sem imel v Monakovem vročinsko bolezen in sem ležal v bolnici.« In to je bil za Vas najlepši čas?! sem ga vprašal ves začuden. »Da, stregla mi je neka usmiljenka in njene angelske krotkosti, milobe in potrpežljivosti ne morem pozabiti vse svoje življenje. Bil sem ji tujec in imela je razen mene še mnogo drugih bolnikov na skrbi ter težak posel podnevi in ponoči, pa vseh osem dni nisem zapazil na njenem obrazu drugega kakor vedno enako odsvitajočo se dobrotljivost, nikdar pa niti najmanjše sence nevolje ali razdraženosti. Da res, takrat sem bil kakor v nebesih.« Slavni pedagog razvija dalje to-le misel: Ta mož se vozi skozi življenje takorekoč v I. razredu in vendar se mu toži po monakovski bolnici, kjer je imel vročinsko bolezen in mu je stregla usmiljenka! Zakaj se mu vendar toži? Ker obstajajo nebesa in ljubezni in ne v denarni mošnji. Človeško oko ne vidi na svetu nič lepšega in genljivejšega, kakor usmiljeno ljubezen, ki ne želi ničesar zase, ampak hoče le drugim streči, pomagati in jih zdraviti. Vse, kar se da kupiti za denar, ni nič v primeri z dobrotnim obrazom, ki se sklanja nad nami in nam šepeta na srce tolažilne besede. — Zato se blesti dobrotna usmiljenka vsled svoje tihe in požrtvovalne potrpežljivosti kakor zvezda nad to mračno dolbo solza, kjer vlada prepričanje in nepotrpežljivost, in vnema v človeškem srcu hrepenenje po vsem blagem in svetem.«

Julija Štor, Ljubljana

Prešernova ulica št. 5.

Največja zaloga čevljev

za gospode, dame in otroke. — Sportni čevlji iz najbolj
slovitih tovarn. — Pravi goiserski gorski čevlji. ■■■■■■

Priporočljiva domača tvrdka!

Podpisani izjavljam v imenu stavbnega odbora za zidanje nove
cerkve v Smihelu pri Zužemberku, da je gospod

Rajko Sušnik, umetni steklar v Šiški
napravil v imenovani cerkvi enajst novih oken, krasno in umetno v gotškem
slugu izdelanih, v splošno zadovoljnost in po zmerni ceni ter je zato v svoji
stroki vreden najboljšega priporočila.

V Smihelu, 12. avg. 1909.

Za stavbni odbor:
Frančišek Gabršek, župni upravitelj,

:: Domača tvrdka! ::

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ul. 9

Najstarejša in največja
trgovina z izgotovljeno obleko.

Velika zaloga srajc, ovratnikov
in kravat za gospode.

— Iztrevani ceniki za franke na razpela. —

Priporočava se prač, duhovnični v naro-
čila za izvršitev raznovrstne

duhovniške obleke

iz znamenito dobrega in trpežnega blaga
razne kakovosti, katerega imava prav
mnogo v zalogi. Postreževa na željo z
vzorca ter sva v stanu vsled nakupovanja
v množinah in obširne trgovine postreči z
istalito dobrim blagom in natančno iz-
vršitvijo po najnižji ceni.

V zalogi imava

izgotovljene obleke

za gospode, dečke, gospe in deklice po
najnovejšem kroju in lepih vzorcih.

Prodajalna „Katol. tisk. društva“ (H. Ničman) v Ljubljani

priporoča svojo

bogato zalogo šolskih in pisarniških potrebščin,

kakor: raznovrstni papir, zvezke, noteze, razne zapiski, ko-
pirne knjige, šolske in pisarniške mape, pisala, radirke, črnilo,
gumi, tintnike, ravnila, trikote, šestila, barve, čopiče ter
raznovrstne razglednice in devocionalije.